

Zvanični podaci potvrđuju da je Bor među najzagađenijim mestima u Srbiji - u ovom gradu kvalitet vazduha je 2019. bio najgore, treće kategorije. Prema Izveštaju Agencije za zaštitu životne sredine (SEPA), u 2019. godini u istoj kategoriji su se našli i Kraljevo, Zaječar, Valjevo, Subotica, Novi Sad, Beograd, Pančevo, Smederevo, Užice, Niš, Požarevac i opštine Kosjerić i Beočin. Većini nije prvi put.

Zbog toga je Zakon o zaštiti vazduha predvideo da ove, ali i druge lokalne samouprave u kojima postoji stalno zagađenje vazduha ili preduzete mere ne daju rezultate, izrade takozvani plan kvaliteta vazduha (PKV). Ovi planovi bi trebalo da sadrže podatke o izvoru zagađenja kao i spisak mera kojima se planira smanjenje zagađenja.

Međutim, prema podacima do kojih je došao CINS, ove planove donelo je manje od polovine gradova i opština koji su imali tu obavezu, a oni koji ih imaju ne beleže poboljšanje u 2019. godini.

„Žao mi je svih koji moraju da ostanu ovde i da se truju“, napisao je krajem avgusta na svom Fejsbuk profilu Dragan Novaković. Time je i obavestio svoje prijatelje da se sa porodicom seli iz Bora.

U ovom gradu Novaković je živio 15 godina. Za Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) kaže da razlog preseljenja samo jedan - zagađenje vazduha. Ne može da se seti tačnog dana kada su odlučili da se odsele, ali se seća užasnog zagađenja.

„Toliko je zagađenje bilo da nismo mogli da otvorimo prozore uopšte. Ako izadeš napolje udišeš taj zagađen vazduh, jednostavno nije bilo više smisla da se razmišlja da se tu ostaje. Znaš, sve misliš desiće se nešto ponovo, desiće se, neko će da primeti to pa će da stane - ali izgleda da ne.“

Za Bor kaže da je fin grad za život, međutim kad je zagađenje prisutno „sve to pada u vodu“. Većina ljudi nema alternativu, nema gde da ode, dodaje Novaković:

„Tu su gde su, truju se i šta će. Nemaju drugi izlaz“.

Kako bi obezbedili bolji kvalitet vazduha, opštine i gradovi u kojima je zagađenje previsoko u obavezi su da usvoje plan kvaliteta vazduha i odrede mere kojima će da reše problem. Većina to do danas nije uradila, pokazuju podaci do kojih je došao CINS. Međutim, i u mestima koja imaju ove planove vazduh se zvanično pogoršao, što sagovornici CINS-a različito ocenjuju: ili se mere ne sprovode kako treba ili nema dovoljno novca da se sve mere sprovedu.

Vesna Mitrović, načelnica Odeljenja za zaštitu vazduha i ozonskog omotača u Ministarstvu zaštite životne sredine za CINS je rekla da, iako su lokalne samouprave po zakonu obavezne da izrade planove kvaliteta vazduha, ne postoji jasno propisan rok do kada to moraju da urade. Kako kaže, računa se na savest i potrebu da svaka lokalna samouprava ima što bolji

kvalitet vazduha.

Uprkos planovima, gradovi i dalje prekomerno zagađeni

Grad Novi Sad usvojio je PKV za period od 2017. do 2021. godine, u okviru kog ima i kratkoročne mere (KAP). Međutim, iako su Novosađani prve dve godine uživali u periodu čistog i umereno zagađenog vazduha, njihov grad se 2019. ponovo našao na listi najzagađenijih, pokazuju podaci SEPA-e.

Iz Gradske uprave za zaštitu životne sredine su kao razlog pogoršanja za CINS naveli nepovoljne vremenske uslove koji su, uz povećan saobraćaj, individualna ložišta i spaljivanje strnjike na njivama, doveli do prekoračenja dozvoljenih vrednosti PM10 čestica tokom zime. Uz to objašnjavaju da su sve predviđene mere iz PKV-a realizovane ili je započeta realizacija, da planiraju da dugoročne mere sprovedu kontinuirano iz godine u godinu i da će izraditi poseban KAP.

U sličnoj situaciji su i Borani koji su, iako još od 2013. godine imaju Plan kvaliteta vazduha, samo u periodu 2016-2018. disali čist ili neznatno zagađen vazduh, sudeći po podacima SEPA-e. U 2019. ponovo su ušli u treću kategoriju, jer je u centru Bora koncentracija sumpor-dioksida 13 puta bila „opasna po zdravlje ljudi“, o čemu je CINS pisao. Prethodno je borski rudarski basen (RTB) privatizovala kineska kompanija Zidin Bor Koper, koja je u julu 2020. prvostepeno osuđena zbog zagađenja.

U prvih 15 dana septembra 2020. na istom mernom mestu u šest navrata isto se dogodilo. Za razliku od Novog Sada, KAP koji bi trebalo da isplanira konkretne mere u slučajevima prekoračenja graničnih vrednosti u Boru još uvek nije usvojen. I dok iz Ministarstva kažu da nisu bili zadovoljni nacrtom tog plana zbog čega su im uputili brojne primedbe, iz Gradske uprave Bora nisu odgovorili na pitanja CINS-a zbog čega se stanje kvaliteta vazduha u tom gradu pogoršalo u 2019. godini i u kojoj je fazi izrada KAP-a.

Stanje kvaliteta vazduha i u ostalim gradovima koji poseduju dugoročan PKV u 2019. je bio treće kategorije.

Ognjan Pantić iz Beogradske otvorene škole (BOŠ) upozorava da je upitno da li je vazduh u Boru i Novom Sadu ranijih godina zaista bio prve kategorije. CINS je ranije pisao da su pojedini gradovi bili označeni kao nezagađeni jer nije bilo dovoljno podataka sa mernih stanica.

Pantić kaže da, ako bismo gledali šta sadrže izrađeni planovi, svakom bi se mogla naći mana, jer nema detaljnih podataka o emisijama, izvorima zagađenja i konkretizovanih mera. Problem je, smatra, i u tome što se planovi ne sprovedu ili, ukoliko se poštuju ali ne daju rezultate, jer se u njima ne targetiraju sektori iz kojih primarno dolazi zagađenje.

Vesna Mitrović podseća da u zakonu piše da svaka lokalna samouprava sprovodi mere u zavisnosti od svojih finansijskih mogućnosti, jer „svaka mera zahteva neku finansijsku podršku“.

Dok Pantić ocenjuje da se sprovođenje mera ne prati dovoljno, iz Ministarstva kažu da svakog proleća pitaju lokal šta je uradio u proteklih godinu dana.

Izvor: cins.rs

<https://www.cins.rs/dok-gradjani-udisu-los-vazduh-resenja-za-zagadjenje-ne-daju-rezultate/>